

Programma LOSS symposium – 5 november 2021

09:30 uur **Ontvangst met koffie en thee**

10:00 uur **Welkomstwoord:** Esther Stouthamer – projectleider LOSS

10:05 uur **Overzicht voortgang LOSS-project:** Esther Stouthamer – projectleider LOSS

10:20 uur **Thematische lezing: Omgaan met bodemdaling in Gouda**
Hilde Niezen – wethouder Gemeente Gouda & voorzitter Platform Slappe Bodem

11:20 uur *Pauze*

11:50 uur **Parallelsessies** (keuze uit sessie 1 of 2)

Sessie 1: Meten en monitoren van ondiepe en diepe bodembeweging

Hans Mankor (Provincie Utrecht), Ginni Ketelaar (NAM), Rob van Eijs (NAM), Ramon Hansen (TUDelft), Philip Conroy (UU), Manon Verberne (UU), Kim de Wit (UU), Kim Cohen (UU), Peter Fokker (UU)

Onze veen- en kleibodems dalen. Dat kan ondiepe of diepe bodemdaling zijn, veroorzaakt door natuurlijke processen of menselijk handelen. In deze sessie praten onderzoekers en stakeholders over de relevantie van het verschil tussen ondiepe en diepe bodemdaling en hoe je dit onderscheid kan maken. We gaan dieper in op de uitdagingen van het meten en monitoren van (on)diepe bodemdaling. Ook bespreken we hoe we modellen met deze kennis kunnen voeden en hoe we deze modellen en informatie kunnen gebruiken om effectieve maatregelen te treffen.

Sessie 2: Governance en juridische kaders voor de omgang met bodemdaling

Jan Strijker (Provincie Zuid-Holland), Astrid de Boer-Riebel (HDSR), Chris van Naarden (Ministerie LNV), Ed Buijs (Gemeente Amsterdam), Mandy van den Ende (UU), Martijn van Gils (UU), Dries Hegger (UU), Marleen van Rijswijk (UU), Frank Groothijse (UU)

Om bodemdaling te stoppen, te remmen of om te gaan met de gevolgen zijn maatregelen nodig. Maatregelen kunnen gewenste en gunstige effecten hebben, maar kunnen ook nadelige effecten hebben. Overheden moeten daarom afwegingen maken om tot maatregelen te komen. Dit is vaak complex. Het hangt af van de doelen van de verschillende overheden en welke verplichtingen ze zijn aangegaan (denk aan klimaatbeleid) hoe de afweging wordt gemaakt en wat de uitkomst is. Idealiter is er een gezamenlijke doelstelling, die wordt vertaald in een heldere verantwoordelijkheids-, bevoegdheids- en kostenverdeling. In deze sessie praten stakeholders en onderzoekers samen door over de mogelijkheden en obstakels van governance en wetgeving bij het maken van deze afwegingen.

13:20 uur *Lunchpauze*

14:20 uur **Parallelsessies** (keuze uit sessie 3 of 4)

Sessie 3: Verklaren en voorspellen van bodemdaling

Henk Kooi (Deltares), Erik van der Putte (SWECO), Mariet Hefting (UU), Duygu Tolunay (UU), Pepijn van Elderen (UU), Erne Blondeau (WUR), Tom de Gast (TUDelft), Bente Lexmon (UU)

Onze veen- en kleibodems dalen al eeuwen en zullen dat ook in de toekomst blijven doen. Voor het nemen van maatregelen om bodemdaling te stoppen of remmen is begrip van de processen die bijdragen aan bodemdaling essentieel. Ook om bodemdaling te voorspellen is dit begrip van belang. In deze sessie kijken stakeholders en onderzoekers samen naar de mogelijkheden om te voorspellen waarom, waar en hoeveel de bodem in de toekomst zal dalen. Ook bespreken we hoe we deze informatie kunnen inzetten voor een toekomstbestendig Nederland.

Sessie 4: Schade en bodemdaling

Jaap de Wit (SWECO), Elisabeth Ruijgrok (Witteveen+Bos), Mandy Korff (Deltares), Alfonso Prospero (TUDelft), Dewy Verhoeven (WUR), Hans-Peter Weikard (WUR)

Door het dalen van de bodem ontstaat schade. Schade aan bijvoorbeeld gebouwen, cultureel erfgoed, infrastructuur, milieu en klimaat. Vaak resulteert deze schade ook in economische schade. In deze sessie praten stakeholders en onderzoekers over de soorten schade, de oorzaken (bijvoorbeeld diepe of ondiepe bodemdaling) en de (economische) gevolgen in bebouwd en landelijk gebied. Hoe kunnen we met de schade omgaan en waar mogelijk voorkomen?

15:50 uur **Afronding, speeddaten en borrel**